

Lærlingundersøkelsen 2022

Fortsatt høy trivsel og motivasjon blant lærlingene

Lærlingundersøkelsen 2022 viser at de aller fleste lærlingene trives på arbeidsplassene sine og er motiverte for å lære.

STATISTIKK | SIST ENDRET: 16.02.2023

Om statistikken

Lærlingundersøkelsen ble gjennomført første gang i 2012. Undersøkelsen ble revidert i 2018 ved at antall spørsmål og tema ble betraktelig kuttet ned. Det betyr at resultatene, med noen unntak, vanskelig lar seg direkte sammenligne med resultater før 2018. Basert på erfaringer med de nye spørsmålene ble disse ytterligere justert i 2020.

Undersøkelsen består av 33 spørsmål fordelt på 11 temaer:
yrkesfaglig fordypning (YFF)

- opplæring i skole som forberedelse til opplæring i arbeidslivet
- motivasjon
- trivsel
- trygt miljø

- helse, miljø og sikkerhet (HMS)
- læreplan
- intern plan
- medvirkning, veiledning og egenrevisning
- halvårsrevisning
- fagprøven

Hovedfunn

- De aller fleste lærlingene er motiverte for å lære på arbeidsplassen.
- Over 8 av 10 lærlinger trives på arbeidsplassen, og 9 av 10 trives med kollegaene sine.
- 8 av 10 lærlinger har hatt praksis i bedrift på vg1, vg2 eller begge trinn, og nær 6 av 10 mener at undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften.
- Omtrent like mange lærlinger opplever mobbing på arbeidsplassen som året før, men det er mindre forskjeller mellom utdanningsprogrammene dette året.
- Nær 7 av 10 lærlinger har en plan for hva de skal lære i bedriften.

9 av 10 lærlinger er motiverte for å lære på arbeidsplassen

Mange lærlinger er motiverte for å lære på arbeidsplassen. 62 prosent av lærlingene er i svært stor grad motiverte, og 30 prosent er i nokså stor grad motiverte.

De fleste lærlingene svarer også at de har valgt riktig fag, der 77 prosent svarer i "svært stor grad" eller "nokså stor grad". Like mange gleder seg til å gå på arbeid i bedriften, og 82 prosent svarer at de liker arbeidsoppgavene sine.

LÆRLINGUNDERSØKELSEN

Lærlingundersøkelsen gir læringer og lære kandidater mulighet til å si sin mening om lærings- og arbeidsmiljøet på arbeidsplassen.

Det er totalt 13 807 lærlinger og 394 lære kandidater som har svart på undersøkelsen. Disse utgjør omtrent 28 prosent av alle lærlingene i Norge, og er på samme nivå som i 2021.

Lærlingene kunne besvare undersøkelsen i perioden 15. oktober til 20. desember 2022.

Lærlingenes motivasjon på arbeidsplassen har holdt seg relativt stabil de siste tre årene. Andelen som svarer at de er motivert til å lære, gleder seg til å gå på arbeid, liker arbeidsoppgavene og er sikker på å ha valgt riktig fag, har gått svakt ned fra mellom 1 til 3 prosentpoeng siden 2020.

Det er ikke store forskjeller i lærlingenes motivasjon mellom utdanningsprogrammene. Naturbruk har størst andel lærlinger som svarer at de er motiverte til å lære i bedriften, med 95 prosent. Restaurant og matfag har lavest andel, men likevel oppgir hele 88 prosent at de er motiverte. Helse- og sosialfag har størst andel lærlinger som svarer at de i «svært stor grad» eller «nokså stor grad» er sikre på at de har valgt riktig fag, med 80 prosent.

Om utdanningsprogrammene

Høsten 2020 ble antall utdanningsprogram utvidet fra åtte til ti, og det ble innført fire nye utdanningsprogram. Læreplanene ble gradvis innført fram til høsten 2022. I den nye tilbudsstrukturen har også noen av programområdene og lærefagene fått nytt navn.

Det er hovedsakelig lærlinger som har fulgt den foregående tilbudsstrukturen som har svart på undersøkelsen. Dette er fordi utvalget består av lærlinger som har vært i lære i 11 måneder per 1. oktober, og lærlinger som følger ordinært utdanningsløp i den nye tilbudsstrukturen ikke har vært i lære

så lenge da undersøkelsen ble sendt ut. Derfor følger også analysenotatet den foregående strukturen.

Følgende utdanningsprogram beskrives nærmere i analysenotatet

- Bygg og anleggsteknikk
- Design og håndverk (utgår)
- Elektrofag (elektro og datateknologi)
- Helse- og sosialfag (helse- og oppvekstfag)
- Naturbruk
- Restaurant- og matfag
- Service og samferdsel (utgår)
- Teknikk og industriell produksjon (teknologi- og industrifag)

Merk at flere av fagene i utdanningsprogram som utgår flyttes til nye utdanningsprogram. Følgende utdanningsprogrammer er nye, og har for få svar til å bli inkludert i sammenligningen av utdanningsprogrammene i analysenotatet

- Salg, service og reiseliv
- Frisør, blomster, interiør og eksponeringsdesign
- Håndverk, design og produktutvikling
- Informasjonsteknologi og medieproduksjon

Fortsatt høy trivsel på arbeidsplassen

Over 8 av 10 lærlinger trives på arbeidsplassen og 9 av 10 trives med kollegaene.

8 av 10 lærlinger trives med å ha kontakt med kunder, leverandører eller pasienter. Nær 8 av 10 lærlinger er også fornøyd med opplæringen de har fått på arbeidsplassen så langt.

Lærlingenes trivsel har holdt seg forholdsvis stabil de siste årene. Vi ser kun en liten nedgang på 1 til 3 prosentpoeng på de fire spørsmålene som til sammen skal gi en indikasjon på læringens trivsel, når vi sammenligner med 2018.

*Spørsmålet «I hvilken grad trives du med dine kunder/leverandører/pasienter?» var nytt i 2020. Det er derfor ingen svar fra 2018 og 2019.

87 prosent av lærlingene på elektrofag og naturbruk svarer at de trives på arbeidsplassen. Dette er en litt større andel enn på de andre utdanningsprogrammene. Lærlingene på elektrofag har også den høyeste andelen som trives med kollegaene, med 92 prosent. Lærlingene på både elektrofag og bygg- og anlegg er mest fornøyd med opplæringen på arbeidsplassen, med 80 prosent. Lærlingene på helse- og sosialfag har størst andel som svarer at de trives med kunder/leverandører/pasienter, med 89 prosent.

I tillegg svarer nær 9 av 10 lærlinger at de ville anbefalt lærebedriften til andre på spørsmålet «Kan du anbefale denne bedriften til andre som skal begynne læretida på ditt fagområde?». Best ut kommer lærlingene på elektrofag, med 91 prosent. Lavest andel ser vi hos service og samferdsel, hvor 84 prosent vil anbefale bedriften til andre.

82 prosent av lærlingene har hatt praksis i faget yrkesfaglig fordypning

På vg1 og vg2 legger faget yrkesfaglig fordypning opp til at elevene skal ha praksis i bedrift. Praksiserfaring er et av de viktigste virkemidlene for å få læreplass. Mange lærlinger skaffer seg læreplass gjennom praksis i bedrift på vg1 eller vg2, enten direkte der de er utplassert, eller indirekte ved å få tilgang til nettverk av aktuelle lærebedrifter (Utdanningsdirektoratet 2018).

31 prosent av lærlingene var i praksis i *enten* vg1 eller vg2. Halvparten var i praksis på *både* vg1 og vg2. Det betyr at totalt 82 prosent av lærlingene var i praksis i løpet av vg1 eller vg2, og at 18 prosent ikke var ute i praksis i det hele tatt. Det er 2 prosentpoeng færre lærlinger som var i praksis i 2022 enn i 2021.

Helse- og sosialfag er utdanningsprogrammet med høyest andel av lærlinger som har vært i praksis på både vg1 og vg2, med 81 prosent. Det er også i helse- og sosialfag at flest lærlinger svarer at de er enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt dem viktig kjennskap til arbeidslivet. Praksiserfaring gjennom faget yrkesfaglig fordypning er minst utbredt blant lærlingene på design og håndverk. Disse lærlingene er også i minst grad enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt dem viktig kjennskap til arbeidslivet.

Innlandet har høyest andel av lærlinger som var utplassert på både vg1 og vg2 med 68 prosent. Lavest andel er det i Rogaland og Vestfold og Telemark med 42 prosent. Innlandet har også høyest andel lærlinger som er enig i at yrkesfaglig fordypning har gitt viktig kjennskap til arbeidslivet.

Nær 6 av 10 lærlinger mener at undervisningen ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften

På spørsmålet om undervisningen i yrkesfagene ga et godt grunnlag for det de skulle lære i bedriften, svarer 56 prosent nokså enig eller helt enig. Lærlinger på helse- og sosialfag har størst andel som er enig i denne påstanden, med 71 prosent, mens bygg- og anlegg har lavest andel, med 46 prosent.

Det er også lavest andel på bygg- og anleggsgfag som svarer at de er enig i påstanden om at utstyret de brukte på skolen var godt nok for å lære fagene, med 51 prosent, sammen med elektrofag med 50 prosent. Lærlinger på restaurant- og matfag er mest fornøyd med utstyret på skolen, med 72 prosent.

Mindre forskjeller i mobbing mellom utdanningsprogrammene enn i 2021

Det er 3,5 prosent av lærlingene som opplever å bli mobbet på arbeidsplassen 2-3 ganger i måneden, en gang i uken eller flere ganger i uken. Andelen som opplever å bli mobbet har holdt seg forholdsvis stabil siden 2018, med en svak nedgang etter 2019.

Årets undersøkelse viser at omtrent halvparten av de som blir mobbet, opplever dette 2-3 ganger i måneden, mens den andre halvparten opplever mobbing omtrent en gang i uken eller flere ganger i uken. Denne fordelingen er lik som i 2021. Av de som har blitt mobbet svarer 64 prosent at de har blitt mobbet av andre kollegaer, mens 17 prosent svarer at de har blitt mobbet av ledelsen.

Av de som oppgir at de blir mobbet 2-3 ganger i måneden eller oftere, svarer 61 prosent at de har fortalt det til noen i bedriften. 36 prosent svarer at det ble gjort noe for å få slutt på mobbingen.

Troms og Finnmark har høyest andel av lærlinger som blir mobbet, med 4,2 prosent, mens Møre og Romsdal har lavest, med 1,9 prosent.

Det er størst andel lærlinger på restaurant- og matfag som svarer at de opplever mobbing. Resultatene viser likevel en markant nedgang fra 8,5 prosent i 2021 til 5,3 prosent i 2022. Lavest andel av lærlinger som opplever mobbing tilhører elektrofag og service og samferdsel.

**Resultatene for design og håndverk er skjernet på grunn av personvern hensyn*

Til sammenligning viser Elevundersøkelsen 2022 at det er elevene på salg- service og reiseliv, samt bygg- og anleggsteknikk, som rapporterer om mest mobbing. Elevundersøkelsen viser også at elever på yrkesfaglige utdanningsprogram rapporterer om mer mobbing på skolen enn elever på studieforberevende, med henholdsvis 5,4 prosent mot 3,1 prosent på vg1 (Utdanningsdirektoratet 2023).

Av 50 300 lærlinger og lærekandidater med løpende kontrakt i 2022 er 28 prosent jenter og 72 prosent gutter. NTNUs analyse av Lærlingundersøkelsen for 2020 viste at 5,8 prosent av jentene og 1,4 prosent av guttene som hadde valgt utradisjonelle lærefag, oppga at de hadde blitt mobbet på arbeidsplassen minst to-tre ganger per måned (Buland, Hybertsen og Wendelborg 2022). Når det gjaldt uønsket seksuell oppmerksomhet, var kjønnsforskjellen enda større. Av jentene som hadde valgt utradisjonelle lærefag, svarte 28 prosent at de, en sjelden gang eller mer, hadde blitt utsatt for uønsket seksuell oppmerksomhet. 4 prosent av guttene svarte det samme.

Nær 7 av 10 lærlinger har en plan for hva de skal lære i lærebedriften

Alle bedrifter skal lage en plan over hva lærlingen skal lære. Dette kan være en intern plan, en halvårsplan, opplæringsplan etc., som kan være nettbasert, i papir eller en app på mobilen. I tillegg skal bedriftene gjennomføre en planlagt halvårlig samtale med lærlingene.

67 prosent av lærlingene svarer «ja» eller «ja, til dels» på spørsmålet om bedriften har laget en plan for hva lærlingen skal lære. 33 prosent av lærlingene svarer “nei” eller “vet ikke” på dette spørsmålet. Det er lik andel som i 2021.

Design og håndverk er utdanningsprogrammet med høyest andel lærlinger, 80 prosent, som svarer at bedriften har laget en plan eller til dels har laget en plan. Andelen er lavest på bygg- og anleggsteknikk, med 60 prosent.

Av de lærlingene som har en intern plan er det 93 prosent som svarer at den helt eller til dels blir brukt.

73 prosent svarer at de har hatt en halvårsvurdering med en i bedriften eller opplæringskontoret der de går gjennom hva de har lært og hva de skal lære fremover. 19 prosent svarer at de har samtaler, men ikke hvert halvår.

I service og samferdsel, naturbruk og bygg- og anlegg er det størst andel av lærlingene som har en slik vurdering minst en gang hvert halvår, med 75 prosent. Restaurant- og matfag har lavest andel, med 65 prosent.

Det er lovpålagt at bedrifter skal ha en intern plan over det lærlingen skal lære i bedriften (Opplæringslova §4-4).

Bedriftene skal gjennomføre en planlagt halvårlig samtale med lærlingene (Forskrift til Opplæringslova §3-14).

Deltakelse og svarprosent

Utvalget for undersøkelsen er lærlinger og lære kandidater som har vært i lære i mer enn 11 måneder per 1. oktober. Lærlingene velger selv om de vil svare.

Svarprosent

Utvalg	Inviterte	Besvarte	Svarprosent
2019	23758	14022	59,0
2020	24115	14859	61,6
2021	23662	13802	58,3
2022	24945	14201	56,9

Svarprosenten har vært relativt stabil de siste 4 årene.

Svarprosenten per fylke varierer fra 49 prosent som lavest (Vestland) til 66 prosent for det fylket med høyest svarprosenten (Troms og Finnmark).

Svarprosent fylker

Fylke	Inviterte	Besvarte	Svarprosent
Agder	1 642	994	60,5
Innlandet	1 440	913	63,4
Møre og Romsdal	1 265	749	59,2
Nordland	1 412	710	50,3
Oslo	1 933	966	50,0
Rogaland	2 962	1 586	53,5
Troms og Finnmark	1 385	918	66,3
Trøndelag	2 690	1 660	61,7
Vestfold og Telemark	2 095	1 255	59,9
Vestland	3 596	1 743	48,5
Viken	4 492	2 674	59,5

Kilder

- Buland, T., I.D. Hybertsen og C. Wendelborg (2022): Utradisjonelle utdanningsvalg blant elever og lærlinger. Hvordan opplever gutter og jenter som har gjort utradisjonelle utdanningsvalg sin situasjon i skole og lærebedrift? Rapport 2022 Mangfold og inkludering. Trondheim: NTNU Samfunnsforskning.
- Utdanningsdirektoratet (2018) «Utdanningsspeilet 2018 Del 2 Hvilke faktorer påvirker om ungdommer får læreplass?»
- Utdanningsdirektoratet (2023) «Høy trivsel og godt læringsmiljø, men flere forteller om mobbing og lav motivasjon»